

Wijnand Sukkel bracht een toelichting bij de "Totale uitstoot van broeikasgassen, energiegebruik in landbouw en uitstoot van N₂O (lachgas)"

Wijnand Sukkel begon zijn presentatie met het feit te vermelden dat hij 300 km gereden had om hier te komen spreken. Dit komt neer op 50 kg CO₂. Hij berekende hoe hij dit kon compenseren in zijn levensstijl, rekening houdend met CO₂-equivalenten. Bv. 4 weken geen vlees eten, of geen melk drinken. Hiermee wilde hij illustreren dat het vraagstuk over klimaat zeer breed gaat, zowel wat betreft impact als oplossingen. Hij wilde de vorige sprekers ook wat tegenspreken over het aandeel van landbouw in het geheel (in vergelijking met industrie, energie...).

Landbouw heeft wél een belangrijke rol in het geheel en kan veel doen aan aanpassing klimaatverandering.

Koen Dhoore (Landwijzer): "Wijnand Sukkel wees er – als het ware terloops – op dat nu vooral gekeken wordt naar de invloed van de landbouw op het klimaat, en eventuele mogelijkheden om die invloed te beperken, maar dat de grote rol van de landbouw eigenlijk nog moet komen. Namelijk in positieve zin : de rol die de landbouw kan spelen in de aanpassing aan de veranderde klimaatomstandigheden, want we zullen hoe dan ook niet kunnen ontsnappen aan een stuk klimaatwijziging. Die rol bestuderen, uitwerken, toepassen, lijkt mij een ongelofelijk belangrijke opdracht om van nu voort vast te houden en mee te dragen."

Klimaatimpact kan uitgedrukt worden in CO₂(-equivalenten), maar ook o.a. in foodmiles. Dit is niet hetzelfde. Het kan bv. ook iets zeggen over verkeersslachtoffers, verspreiding ziektekiemen, luchtvervuiling... Ook niet te onderschatten is het aandeel van voedseltransport in het totaal van transport: 30%. 75% van direct energiegebruik in landbouw is te vinden bij verwarmde kasteelt.

Consumentengedrag (transport) moet ook in dit plaatje opgenomen worden. Twee km rijden naar de supermarkt zorgt per kg product voor evenveel CO₂-uitstoot (of energieverbruik) als 150 km transport met de vrachtwagen. Ook voedsel weggooien zorgt voor onnodig energieverbruik. 30% van de voeding wordt weggegooid, en dat vindt vooral plaats in het consumentengedeelte van de voedingsketen. Onthouden, ondermeer voor discussies die de landbouw moeten aandrijven intensiever en meer te produceren als oplossing voor het voedseltekort.

De biosector moet ook zijn verantwoordelijkheid opnemen in de rest van de keten, niet enkel in primaire productie, en zo een voorloper blijven in verduurzaming.

In plantaardige productie is ongeveer de helft van de broeikasgasemissen N₂O. (ter info: 1 t CH₄ = 21 t CO₂-equivalent, 1 t N₂O = 310 t CO₂-equivalent)

Indirect energieverbruik is ook belangrijk. Dit is nog groter in de veehouderij (productie krachtvoer).

De hoeveelheid organische stof in de bodem blijft afnemen, dit zorgt ook voor een toename CO₂ in de lucht. Bio scoort hier beter. De aard van de toegepaste grondbewerking heeft een grote impact, niet alleen op verhogen van organische stof in de bodem, maar ook verminderen van N₂O-productie in de bodem. 'Conservation agriculture' (waaronder niet-

ploegen) biedt oplossingen. De uitdaging is om te onderzoeken of/hoe we met minder grondbewerking goed kunnen produceren.

Er wordt ivm uitdagingen voor de toekomst veel gesproken over reserves aan fossiele brandstoffen die eindig zijn, maar ook fosfaatreserves (kunstmestproductie) raken op. Alternieven worden dus een noodzaak. Dierlijke productie heeft een sterk doorwegende milieulast. In ons consumentengedrag heeft het dus ook een sterke impact om minder dierlijke eiwitten te gaan consumeren. Dit is tegenwoordig makkelijker omdat de plantaardige alternatieven nu beter zijn dan een aantal jaar geleden.

Alternatieve energiewinning is een opportuniteit: landbouw heeft hier ruimte voor.

Wijnand Sukkel was ook wat kritisch t.a.v. compostgebruik: er gaat veel stikstof verloren (20-80% afhankelijk van hoe efficiënt het composteringsproces gaat), en warmte. Compost is goed voor koolstofopslag in de bodem, en voor het snel verbeteren van bodemeigenschappen, maar zou er uit het organisch materiaal niet beter energie gewonnen worden? *Digistaat* is een nieuw product dat nog in onderzoeksfase is. Het is een restproduct van anaërobe vergisting van organische stof, waarbij snel afbreekbare componenten afgebroken worden. Binnen een jaar wordt geëvalueerd of dit beter of slechter is dan compost.

Voor compostering is houtig materiaal nodig op de landbouwbedrijven (voor een goede C/N balans). Van waar komen reststromen en zijn die voldoende? Schaalgrootte is hier van belang, rekening houdend met vervoer van compost en grondstoffen. Lokaal composteren (thuis of op landbouwbedrijf) is goed om transport te beperken, maar het moet goed gebeuren; er is nl. bij kleinschalige compostering een risico op CH₄-, CO₂-, en (behoorlijk) N-verlies.

Je moet breder kijken dan enkel puur milieu-impact. Er zijn veel communicerende vaten. Dierenwelzijn resulteert in uitloop, wat inhoudt dat er minder puntbelasting van stikstof is. Die hele context is de sterkte van bio, maar tegelijk ook een zwakte. Raak dat brede verhaal maar eens kwijt aan een gemiddelde consument. We moeten echter afstappen van reductionisme, en meer de nadruk leggen op de samenhang, de context. Dit is weliswaar minder makkelijk uit te leggen.

Dit is een mondiaal probleem waarin landbouw een grote rol speelt. Maar liefst 18% tot 32 % van de CO₂ uitstoot is afkomstig van de landbouw. Biologische landbouw kan hierin een belangrijke rol spelen, aangezien zij zorgt voor minder emissies (directe en indirecte). Zeker in het zuiden, waar ook de opbrengst van biologische landbouw hoger is dan gangbare biedt bio een oplossing die rekening houdt met de socio-ecologische draagkracht van het ecosysteem.

In het noorden moet er gekozen worden voor een minder intensieve productie, waarbij de keuze wordt gesteld tussen meer hectares bio of minder hectares gangbaar. Vooral voor de veeteelt is dit in het Westen een struikelblok en gedragswijziging zal hierin een cruciale factor zijn. Zullen westerlingen bereid zijn hun vleesinname terug te schroeven? Het eindrapport kan gedownload worden op volgende link:

<http://www.agecon.ugent.be/publicaties.html>